

**Prava monografija u pravom svjetlu.
Jembrih, Alojz (2019). Dragutin Domjanić u
novom svjetlu. Sveti Ivan Zelina i Zagreb:
Pučko otvoreno učilište Sveti Ivan Zelina i
Hrvatsko književno društvo
Sv. Jeronima u Zagrebu, 411 str.**

Postoji jedan prešutni, ali istovremeno paradoksalni stav u hrvatskoj književnopovijesnoj znanosti, a to je kako su u usmjeravanju istraživačkoga interesa (rekao bih čak i u istraživačkoj politici) neka književna imena praktički „vječno“ u modi, a druga zbog raznih razloga ostaju na marginama suvremene domaće filologije iako im je status klasika priznat i neosporen. U tu drugu skupinu hrvatskih pisaca sasvim sigurno ulazi i kajkavski impresionistički pjesnik Dragutin Domjanić koji u nepovoljnim okolnostima postmodernističke dominacije filološkom strukom dobiva svoj prvi monografski pregled. Istovremeno, autor te monografije profesor emeritus Alojz Jembrih nenametljivo i samozatajno pokazuje kako je istraživanje knjižnica i arhiva uz pažljivu rekonstrukciju dokumenata možda bitno teži, ali zato zahvalniji, produktivniji i ozbiljniji pristup od pretencioznih teorija i eksperimentalnih interpretacija koje mahom vode u slijepu ulicu.

Dosadašnje opće znanje o Dragutinu Domjaniću (1875. – 1933.) pokriva tek neke osnovne književnopovijesne koordinate, često ističemo njegov kajkavski jezik i pokoju pjesmu, smještamo ga u modernističko-impresionističku poezijsku matricu. Međutim, pristup profesora Jembriha pokazuje da se i kod općepoznatih pojava uvijek ima nešto novo istražiti i uvijek ima nešto novo reći, osobito kada se književnopovijesnoj građi pristupa pažljivo, studiozno i precizno. Izuzetna informativnost ove monografije o Domjaniću vidljiva je već iz njezine strukture koja se s obzirom na raznovrsnost građe i aspekata koje pokriva dijeli na ukupno deset poglavlja i tematskih jedinica. Prvo poglavlje *O Dragutinu Domjaniću danas* nastoji aktualizirati pojedine aspekte Domjanićeva djelovanja, osobito one kada je bio predsjednik Matice hrvatske od 1921. do 1926. godine. Drugo poglavlje *O Domjanićevoj poeziji iznova* nudi književnopovijesni presjek, argumentira smještanje Domjanićeva opusa u širi modernistički kontekst i na konkretnim primjerima odabranih pjesama nudi interpretativni model njegove kajkavske poezije. Treće poglavlje *Dragutin Domjanić u svjetlu recepcije kod Slovenaca* mogli bismo nazvati i ključnim u monografiji jer

prikazuje vrlo gustu mrežu hrvatsko-slovenske književne razmjene i kulturne komunikacije. U tom smislu četvrto poglavlje *Domjanićeva pisma* i peto poglavlje *Domjanić i njegova poezija u slovenskim časopisima* nadopunjuju treće jer dodatnim pisanim materijalom iz Domjanićeve korespondencije i slovenske književne periodike ukazuju na slobodnu distribuciju književnosti i kulture. Šesto poglavlje *Prilozi* prenosi nam dva eseja u kojima se ocrtava vrijednost Domjanićeva pjesničkoga izričaja, i to jedan koji je Ladislav Žimbrek napisao povodom njegova 55. rođendana, a drugi koji je Ljubomir Maraković napisao nakon njegove smrti. Sedmo poglavlje *Nekrolozi o Dragutinu Domjaniću* predstavlja kompendij tekstova (mahom slovenskih) koji su napisani povodom njegove smrti, a osmo poglavlje je omanji izbor Domjanićeve lirike, tj. *Domjanićeve kajkavske pjesme u slovenskim časopisima*. Deveto poglavlje donosi prijepis Domjanićeva *Memoarskoga zapisa* koji je trebao poslužiti kao predgovor objavljenim pismima prijatelju Vladimiru Šifferu, dok je konačno deseto poglavlje *Izbor iz Domjanićevih pjesama* svojevrsna antologija koja pokriva ne samo Domjanićeve autorske pjesme, nego i prijevode njemačke, novije francuske i stare provansalske lirike na kajkavski jezik. Također, na sâmom kraju knjige dva priloga zaokružuju njezin tekstualni dio, a to su rasprava Stjepka Težaka o jeziku Domjanićeve kajkavske poezije i naslovnice Domjanićevih zbiraka pjesama i knjigā o njem.

Ovaj grubi presjek obrađenih tema i ponuđenih materijala ukazuju na činjenicu kako je Dragutin Domjanić prilično heterogen, kulturno i politički umrežen, a često puta (kako pokazuju pojedini primjeri) i subverzivan pjesnik. U tom smislu nužno je izdvojiti tri važna gledišta koja su zastupljena u ovoj monografiji uz tek nekoliko primjera koji ih osvjedočuju. Prvo je gledište monografije društveno-političko, iako bi se isprva pogrešno moglo pomisliti da politika nije bila osobito izražena u Domjanićevu kulturnom habitusu. No, konkretni dokumenti i arhivska građa pokazuju da tomu nije tako. Naime, tijekom 1920-ih i 1930-ih Dragutin Domjanić bio je predsjednik Matice hrvatske, predsjednik zagrebačke sekcije međunarodnoga PEN-kluba i član Upravnoga odbora Društva hrvatskih književnika i s tih je važnih kulturnih pozicija u povijesno delikatnom razdoblju često progovarao kao politički korektiv te upozoravao na društvene nelogičnosti, nepravilnosti i propuste. Osobito važno mjesto u monografiji ima Jembrihova analiza Domjanićeve polemičke reakcije na jedan članak Ljubomira Stojanovića iz 1926. koji je naslovljen *Hrvatska austrijanština* i u kojem autor oštro osuđuje Hrvate da se drže politički i kulturno nadmoćno, optužuje ih za nostalgiju za bivšom državom (Austro-Ugarskom Monarhijom) i ukazuje na

hrvatsku namjeru oslabljivanja položaja Srba u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Domjanić kao predsjednik Matice hrvatske vrlo oštrim polemičkim tonom uzvraća Stojanoviću da svaki narod u novoj državi ima pravo na vlastiti identitet i kulturu, da navedene hrvatske namjere nema, nego povijesne okolnosti pokazuju upravo suprotno, tj. da su Hrvati ti koji se u novoj državi nalaze u podređenom položaju. Ako uzmemo u obzir da se ta polemika odvija tek dvije godine prije atentata na Stjepana Radića i hrvatske zastupnike u beogradskoj skupštini i tek tri godine prije uvođenja šestosiječanjske diktature, lako dolazimo do zaključka da je tada aktualni predsjednik Matice hrvatske itekako svjestan nezdrave političke klime u prvoj Jugoslaviji i kao voditelj važne kulturne institucije ispravno djeluje.

Drugi aspekt svakako je onaj književnopovijesni i upravo u njem dio naslova koji glasi *u novom svjetlu* najviše dolazi do izražaja. Naime, poznato je kako je Domjanić u hrvatsku književnu povijest ušao kao modernistički pjesnik, kao pjesnik na kajkavskom jeziku i da je svojom pejzažnom lirikom potpuno ostvario impresionistički ideal ugođaja. Monografija profesora Jembriha širi priču i stavlja Domjanića u širi kulturološki kontekst jer njezin središnji dio analizira tada aktualnu, izrazito pozitivnu kritičku recepciju u slovenskoj književnoj periodici, što će od koristi biti ne samo kroatističkoj i kroatološkoj struci, nego također slaviističkoj. Gusta mreža dokumenata koju Jembrihova studija nudi svjedoči o statusu zvijezde koju je Domjanić uživao među Slovencima – tako je primjerice upravo Oton Župančič predložio Domjanića za dopisnoga člana JAZU, a slovenska kulturna scena priredila je i svečanu književnu večer 1930. godine njemu u čast. Svi ti signali, naizgled izvanknjiževni i rubni, pokazuju da se radi o izvrsnom pjesniku, unatoč nekim akademskim modnim trendovima koji su Domjanića silom prilika gurnuli na marginu znanstvenoga i istraživačkoga interesa.

Konačno, treće gledište koje možda i nije izričito istaknuto u Jembrihovo monografiji o Domjaniću, ali se vidi i osjeća na svakoj njezinoj stranici jest metoda. Profesor Jembrih je pomnom rekonstrukcijom dokumenata, sakupljanjem i slaganjem činjenica i potkrjepljivanjem vlastitih teza autentičnim arhivskim zapisima pažljivo složio gusti mozaik pisama, prikaza, pjesničkih analiza, kritičkih tekstova i nekrologa, memoarskih zapisa, prijevoda i rukopisa koji doprinose cjelovitijemu razumijevanju Domjanićeva stvaralaštva, književnopovijesnoga razdoblja hrvatske moderne, ali i društveno-političkoga konteksta 1920-ih i 1930-ih godina. Zbog svih navedenih razloga s pravom možemo zaključiti da Dragutin Domjanić u prvoj monografiji o njem nije prikazan samo *u novom svjetlu* (kako je sugerirano njezinim

naslovom), nego i *u pravom svjetlu*, tj. u takvom istraživačkom modelu koji uzorno pokazuje na koji način pristupati pojedinim kanonskim opusima.

Domagoj Brozović